

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875.   Första Kammaren.   N:o 37.

Tisdagen den 11 Maj.

Kammaren sammanträdde klockan $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Upplästes och godkändes Banko-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 40, angående indragning af kopparmynt af äldre pregel.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets den 10 dennes bordlagda memorial N:o 80, angående reglering af förvaltningsbestyren och tjenstegöromålen inom Riksgäldskontoret.

Vid föredragning af Stats-Utskottets den 10 dennes bordlagda memorial:

N:o 81, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kammarnes skiljaktiga beslut angående väckt fråga om ordnande af landtpolisen m. m.; och

N:o 82, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kammarnes skiljaktiga beslut i fråga om beloppet af Kommerskollegii ordinarie anslag; godkände Kammaren de föreslagna voteringspropositionerna.

Föredrogs och bifölls Bevillnings-Utskottets den 10 dennes bordlagda betänkande N:o 9, i anledning af väckt motion i fråga om förändrad lydelse af §§ 18 och 20 i Tullstadgan.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Banko-Utskottets den 10 dennes bordlagda memorial N:o 25, i fråga om afskrifning af vid Tumba bruks förråd befunnen brist.

Föredrogs och bifölls Banko-Utskottets den 10 dennes bordlagda memorial N:o 26, rörande instruktion för Riksdagens Banko-Utskott och instruktion för Riksdagens revisorer af Riksbankens afdelningskontor.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Banko-Utskottets den 10 dennes bordlagda betänkande N:o 27, med förslag till ändringar i första afdelningen samt i § 10 mom. 4, §§ 12, 15 och 17 af Bankoreglementet samt om dertill hörande öfvergångsstadganden.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 10 dennes bordlagda utlåtande N:o 20, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden angående skyldighet att deltaga i byggnad och underhåll af allmänna hus.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, att de i dag för andra gången bordlagda målen skulle sättas sist på föredragningslistan till nästa sammanträde, hvilket bifölls.

Justerades fem protokollsutdrag för detta sammanträde; hvarefter Kammaren åtskildes.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 12 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades protokollet för den 3 dennes.

Upplästes en så lydande skrifvelse: »Till Herr Talmannen i Riksdagens Första Kammare! Sedan Kongl. Maj:t denna dag i nåder utnämnt mig till Statsråd och jag i utöfning af detta embete inträdt har Kongl. Maj:t, uppå min underdåniga hemställan, tillika i nåder förklarar, att det mig lemnade förordnande att vara vice Talman i Riksdagens Första Kammare komme att upphöra, hvarom jag vördsam samt får underrätta, för vidtagande af den åtgärd, som deraf må föränledas. Stockholm den 11 Maj 1875.

G. Lagerstråle.»

Herr Grefven och Talmannen yttrade, att till följd af hvad sålunda förekommit han finge anmoda de Herrar ledamöter af Kammaren, som vid riksdagens början i egenskap af Kammarens deputerade hos Kongl. Maj:t anhållit om utnämmande af Kammarens Talman och vice Talman, att nu hos Kongl. Maj:t begära utnämmande af vice Talman efter Herr Statsrådet Lagerstråle.

Vid punktvis skedd föredragning af Bevillnings-Utskottets den 8 och 10 dennes bordlagda betänkande N:o 7, angående stämpelpappersafgiften, biföllos Utskottets i 1:sta—12:te samt 14:de—16:de punkterna afgifna hemställanden; och lades 13:de punkten till handlingarne.

Föredrogs ånyo och biföllos Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 8 och 10 dennes bordlagda utlåtande N:o 7, i anledning af väckt fråga om ändring i 6 § 7 mom. Folkskolestadgan.

Föredrogs ånyo och bifölls Banko-Utskottets den 10 och 11 dennes bordlagda memorial N:o 25, i fråga om afskrifning af vid Tumba bruks förråd befunnen brist.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Banko-Utskottets den 10 och 11 dennes bordlagda betänkande N:o 27, med förslag till ändringar i första afdelningen samt i § 10 mom. 4, §§ 12, 15 och 17 af Bankoreglementet, samt om dertill hörande öfvergångsstadganden.

1:sta punkten.

Bifölls.

2:dra punkten.

Herr Wallenberg: Jag kan icke nöja mig med den motivering, Utskottet använt för sitt afstyrkande af min ifrågavarande motion. Man må i frågan hafva hvilken åsigt som helst; men den motivering, som här förekommer, är endast ett sätt att undvika behandla hvad jag i motionen anfört, men icke att bemöta detsamma. Jag har icke lagt någon hufvudsaklig vikt vid banksedelutgifningsrätten. Att frågan derom nog i sinom tid erhåller sin lösning och att Riksbankens sedelutgifningsrätt måste blifva bestämd genom lag, icke genom en § i Bankoreglementet, som kan tummas riksdag efter riksdag, derom är jag fullt förvissad. Men hvad jag nu lagt vikt på, är att hvarje sak bör benämnas med sitt rätta namn och ingenting kallas för något som det icke är. och det är derföre som jag velat, att hvad som är *innestående* i Riksbanken icke skall kallas för *utelöpande* banksedlar. Jag undrar visserligen icke på, att Utskottet undvikit att motivera sitt afstyrkande i den delen, ty det låter sig icke motivera, åtminstone icke med något antagligt skäl. Utskottet har föredragit att i stället inlåta sig på den gamla frågan, huruvida vexlar å utländskt mynt, som inneligga hos Riksbanken, skulle få anses såsom *grund* för banksedelutgifningsrätt eller icke.

Emellertid gläder det mig att finna, att en ledamot af Utskottet, Herr Ribbing, reserverat sig mot Utskottets betänkande, och att två andra ledamöter af denna Kammare icke deltagit i beslutet. Jag vill för öfrigt nämna, att, enligt hvad jag erfarit, ledamöter inom Utskottet sjelfva framställt förslag derom, att de i Riksbanken *innestående* medlen icke längre skulle i offentliga uppgifter rubriceras såsom *utelöpande* banksedlar, ehuru enighet i afseende å formen för ett beslut härutinnan icke kunnat denna gång åvägbringas.

Jag har icke något yrkande att i Riksdagens sista dagar fram-

ställa, utan har blott velat till protokollet uttrycka min klagan öfver den behandling, min motion af Utskottet fått röna.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

3:dje—7:de punkterna.

Bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Lag-Utskottets den 10 och 11 dennes bordlagda utlåtande N:o 20, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden angående skyldighet att deltaga i byggnad och underhåll af allmänna hus.

1:sta punkten.

Bifölls.

2:dra punkten.

Grefve Mörner, Oscar: Till en början ber jag få anmärka att genom ett förbiseende vid justeringen kommit att i förevarande betänkande inflyta, att jag skulle hafva reserverat mig mot 3:dje punkten af betänkandet, då i stället den af mig afgifna reservationen, såsom dess innehåll nogsamnt läser utvisa, afsåg betänkandets 2:dra punkt, i fråga hvarom densamma således nu torde af mig få återopas. Jemför man reservationen med Utskottets förslag, kan det vid första ögonkastet tyckas, att skillnaden dem emellan icke är så särdeles betydlig. Såväl i reservationen som i betänkandet är erkänt, att skyldigheten för socknen att underhålla så kallad tiondelada efter regeln upphört der, hvarest tertialtionde icke vidare utgöres. Men då 1762 års resolution på presterskapets besvär innehåller, att presten skall sjelf underhålla »en sädeslada med tvänne golf, lämpad efter nödortften och gårdsbrukets storlek, hvarvid dock de orter undantagas, der presten *efter gammal praxis* och öfverenskommelse eger frihet att betjena sig af tiondeladan», så har Utskottet, i olikhet med reserveranterne, helt och hållet lemnat ur sigte de orden »efter gammal praxis» och gjort rättigheten för presten att begagna tiondeladan beroende ensamt deraf, att sådant genom skriftligt aftal eller konvention vore bestämdt. Det torde dock vara känt, att på ganska många ställen presten, utan att derom finnes något skriftligt aftal, begagnar tiondeladan just på grund af gammal praxis i öfverensstämmelse med det nyss omnämnda stadgandet i 1762 års resolution. Skulle nu Lag-Utskottets förslag blifva antaget, skulle således derigenom en ganska betydande inskränkning i presterskapets rättigheter på många ställen ske, särskildt på Gotland, der begagnandet af tiondelada läser

*Befrielse från
skyldigheten
att bygga och
underhålla
s. k. tiondelada.*

*Befrielse från
skyldigheten
att bygga och
underhålla
s. k. tiondelada.*

(Forts.)

vara mycket allmänt. Den omständigheten att prest sjelf håller lada utgör alldeles icke, såsom Utskottet förestält sig, ett bevis derom att presten icke eger rätt att för gårdsbruket begagna äfven tiondeladan; ty på många ställen, och detta är fallet i den ort der jag är bosatt, är den lada, presten håller, vida mindre än hvad gårdsbruket erfordrar, och detta just på grund deraf, att presten enligt gammal praxis har rätt att begagna tiondelada. En följd af bifall till Utskottets förslag skulle alltså blifva, att presterskapet på åtskilliga ställen blefve nödgadt att ombygga sina lador, för att bringa dem till erforderlig storlek för gårdsbruket. Hvem som skulle vidkännas kostnaden härför, antingen den som innehar bostället och efter för rättad syn mottagit detsamma utan förpligtelse att hålla större lada än som fans vid tillträdet, eller någon annan, det lemnar jag derhän, och det har Utskottet icke heller utredt. På de ställen åter, der presterskapet uteslutande begagnar tiondelada, och någon lada icke finnes, som af presten underhålles och bygges, der skulle för de icke sällsynta fallen att konvention saknades ett helt och hållet nytt onus för presten tillkomma, ehuru det vid löneregleringen räknats presten såsom en favör, att han vore befriad från byggande af lada, och hans inkomster till följd häraf beräknats till ett högre belopp, än som eljest skulle blifvit fallet.

Jag ber slutligen att få bemärka, att det beslut, jag i reservationen tagit mig friheten föreslå Kammaren att fatta, är alldeles detsamma, som Kammaren fattat både vid 1873 och 1874 årens riksdagar. Skulle Kammaren i år finna anledning att frånträda denna sin två gånger efter hvarandra uttryckta åsigt, vill jag hemställa till Kammaren, hvilken vishet som låg till grund för dess föregående beslut i ämnet, och hvilken konsekvens eller fasthet i åsigt Kammaren då skulle lägga i dagen. Jag har ansett mig skyldig att härpå fästa uppmärksamheten och hänskjuter nu till Kammaren att göra sitt val mellan att ändra ett två år å rad fattadt beslut och att än en gång stanna vid ett beslut, som Kammaren sålunda upprepade gånger funnit giltigt och godt. För min del yrkar jag afslag å den föredragna punkten.

Herr von Gegerfelt: Med anledning af den siste talarens anförande skall jag till en början be att få påpeka, att det här alldeles icke är fråga om att beröfva presterskapet en rättighet, som detsamma tillkommer, eller befria församlingen från någon dem åliggande skyldighet. Det framställda författningsförslaget afser endast att lemna en behöflig lagförklaring i ett ämne, i afseende å hvilket hos domstolar och administrativa myndigheter olika uppfattning visat sig vara rådande, och hvari således olika beslut blifvit fattade. Kongl. resolutionen af år 1727 stadgar, att tiondelada skall proportioneras efter tertialtiondens storlek i församlingen. Då ligger den slutsatsen bra nära till hands, att der ingen sådan tionde utgår, der behöfver ladan icke hafva någon storlek alls, det vill säga den behöfver icke

finnas. Deremot har enligt 1762 års Kongl. resolution presten skyldighet att för gårdens gröda bygga och underhålla sädeslada med loge, med undantag dock för de orter, der presten efter gammal praxis och öfverenskommelse eger frihet att betjena sig af tiondeladan. Nu har denna föreskrift ganska ofta så tolkats, att endast den omständigheten, att en tiondelada funnits å prestgården, utan att dock någon tertialtionde utgått, fått anses såsom ett bevis för prestens rättighet att begagna denna samma lada. Deremot har vid andra tillfällen, på sätt Utskottet anser vara rätt, den omständigheten, att sädeslada för gårdens gröda funnits, ansetts såsom bevis för att presten icke skulle hafva laglig rätt att begagna tiondeladan. Dock borde, hvad äfven Utskottet här föreslagit, såsom undantag gälla de fall, der han på grund af särskild öfverenskommelse eller konvention egde sådan rätt. Redan i 1824 års Kongl. cirkulär stadgas i afseende på hädanefter skeende öfverenskommelser om presträttigheternas utgörande, att dervid borde bestämmas, huruvida presten skulle hafva rätt att begagna tiondeladan eller icke. Der således icke något uttryckligt stadgande eller förordnande förefinnes om en dylik presten tillkommande rättighet, der har Utskottet ansett, att han icke heller borde få begagna sig af en sådan. Utskottets förslag afser således endast att vinna en väl behöflig enhet och stadga i rättskipningen i detta afseende; och om Kammaren gillar Utskottets åsigt, anser jag allt skäl vara att bifalla Utskottets tillstyrkande. Den föregående talaren påstod, att häri skulle ligga en inkonsequens och ett frånträdande af Kammarens förut fattade beslut i detta ämne. Jag vågar dock påstå, att så icke är förhållandet; ty äfven vid de föregående riksdagarne har Kammaren uttalat samma åsigt, som jag nu sökt göra gällande, ehuru med den förklaring, att saken enligt befintlig lag vore klar och tydlig. Nu har dock sedan den sista riksdagen visat sig, att domstolarnes pluralitet, ehuru vanligen efter förutgången votering, haft en annan åsigt och tolkat lagen på motsatt sätt. Och vid sådant förhållande torde en lagförklaring i frågan vara af behovet påkallad. Jag får således för min del yrka bifall till Lag-Utskottets föreliggande förslag.

Befrielse från skyldigheten att bygga och underhålla s. k. tiondelada.
(Forts.)

Herr Caspersson: Det förslag, som denna gång blifvit framställt af Lag-Utskottet, innefattar två moment. Det ena afser en ren ändring i gällande stadganden, då Utskottet föreslår, att Kongl. resolutionen på presterskapets besvär den 10 Augusti 1762 måtte ändras i det syfte, att gammal praxis hädanefter icke må utgöra någon grund för prestens rättighet att begagna sig af tiondelada.

Det är således ett rent upphäfvande af ifrågavarande författning i detta afseende; och det blir då frågan om, huruvida en sådan ny författning kan hafva retroaktiv verkan och göra ändring i redan uppkomna förhållanden. Det andra momentet gäller sättet för åstadkommande af bevis. Utskottet antager icke andra sådana än skriftliga, »konvention eller skriftligt aftal». Enligt min uppfattning

Befrielse från skyldigheten att bygga och underhålla s. k. tiondelada. står det i strid med allmänna rättsgrundsatser att på sådant sätt betaga en part rättigheten att begagna de bevisningsmedel, som stå honom till buds, och inskränka honom endast och allenast till förebringande af skriftliga aftal eller öfverenskommelser. Om ett muntligt aftal skett inför synerätt, är det i min tanke lika giltigt som hvilket annat bevisningsmedel som helst. Afven oafsedt det beslut, som Kammaren vid två föregående riksdagar fattat i denna fråga, anser jag således Utskottets föreliggande förslag vara principiellt oriktigt och får på dessa grunder anhålla om afslag å detsamma.

(Forts.)

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå, framställdes propositioner på dessa yrkanden samt besvarades med blandade ja och nej; hvaruppå Herr Grefven och Talmannen förklarade propositionen om afslag å punkten vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslags följande voteringsproposition:

»Den som bifaller 2:dra punkten i Lag-Utskottets utlåtande N:o 20, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås punkten.»

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 45.

Nej—35.

3:dje punkten.

Bifölls.

4:de punkten.

Skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse.

Grefve Mörner, Oscar: Sedan det nu visat sig, att Kammaren vidkommande det i nyss afgjorda punkt förekommande ärende så grundligt bytt om åsigt, så kan jag icke annat förmoda än att det skall gå lika lätt för Kammaren att ändra sin åsigt äfven beträffande den nu föredragna punkten; och då torde det icke vara mödan värdt att stå här och hålla tal samt söka förebringa skäl och

upplysningar angående de förhållanden, som i detta afseende ega rum. Ty då ett beslut, som två år efter hvarandra af Kammaren fattats, nu det tredje året af samma Kammare med i det närmaste samma ledamöter kastas öfver bord och ett annat fattas, så hyser jag icke någon stor förhoppning, att icke samma öde skall träffa äfven den i nu föredragna punkt innehållna frågan. Jag inskränker mig således till att förklara, att jag i detta ämne vidhåller samma åsigt, som jag vid föregående riksdagar uttalat; och ehuru jag således under andra förhållanden skulle yrkat afslag, anser jag mig nu icke böra göra något yrkande.

Herr von Koch: Det är icke heller min afsigt att framställa något yrkande i detta ämne; jag har endast velat i några ord till protokollet uttala min åsigt i frågan. På skäl, som torde vara tillräckligt synliga af det föreliggande betänkandet, tror jag icke det lönar mycket mödan att skrifva sådana underdåniga skrivelser, som här blifvit förslaget. I dylika frågor som denna är det ej nog att skrifva; der tror jag man måste besluta. De åsichter, som i betänkandet uttalas, kan jag ej heller alldeles gilla. I afseende på den här föreliggande frågan om byggande af tingshus och häradsfängelse hyser jag den åsigten, att, så vida man icke vill anse båda dessa saker böra blifva ett allmänt onus, hvilken uppfattning, om jag ej minner mig, äfven denna Kammare förklarar sig hafva, åtminstone den senare, eller byggande af häradsfängelse, ovilkorligen bör föras under nämnda kategori och betraktas såsom ett statsbestyr. Ty det tillkommer efter min tanke obestriddigen staten att se till, att dylika för brottslingars förvarande ändamålsenliga häkten finnas, och dessa böra för att uppfylla sitt ändamål icke göras beroende af de tillfälliga organisationsförsök, till hvilka de nuvarande förhållandena ofta gifva anledning. Sedan nu i spetsen för Justitie-departementet trädt en man, som en gång här yttrat, att byggandet af dessa hus enligt hans mening borde vara ett statsbestyr, så hyser jag godt hopp, att, om äfven icke en skrivelse i detta ämne afgår till Kongl. Maj:t, han skall visa sig komma ihåg hvad han sagt och äfven förstå att göra sin åsigt gällande. Hvad tingshusen angår, så är detta en mera omtvistad fråga, som hänger tillsammans med domsagornas reglering. Det kan verkligen vara fråga om, huruvida man icke äfven här, för befordrande af den för kommunen så viktiga saken att erhålla ett tingsställe, bör komma densamma till hjälp åtminstone vid uppförandet af det första passande tingshus. Skulle man åter anse, att kostnaden äfven härför bör bäras ensamt af kommunens medlemmar, så ber jag att i detta afseende få hänvisa till de grunder, som jag i allmänhet anser böra vara gällande för byggnad och underhåll af *allmänna* hus, och hvilka jag utvecklat i den af mig afgifna motionen i detta ämne, som Kammaren i den nyss afgjorda 1:sta punkten i detta betänkande behagat förkasta. Ehuru jag då icke ansåg skäl att uppträda till motionens försvar, vill jag dock nu anmärka, att jag fortfarande vidhåller de i densamma uttalade grundsatserna

*Skyldigheten
att bygga och
underhålla
tingshus och
härads-
fängelse.
(Forts.)*

*Skyldigheten
att bygga och
underhålla
tingshus och
härads-
fängelse.
(Forts.)*

såsom i min tanke riktiga och ändamålsenliga. I afseende på den nu föredragna punkten har jag, såsom sagdt, icke något yrkande att göra, utan har endast velat till protokollet yttra mina åsikter i detta ämne.

Herr von Gegefelt. Jag instämmer med den näst föregående talaren deruti, att det icke är stort värdt att stå och hålla tal i denna fråga; men deremot anser jag ej tillständigt att yttra mig om Kammarens konsekvens i afscende å den nyss afgjorda frågan, äfven om icke den inkonsekvens, för hvilken han vill beskylla Kam-maren, vore minst sagdt tvifvelaktig. Jag skall nu endast på de skäl, som otaliga gånger förut blifvit anförda, yrka bifall till Utskottets hemställan; och jag vill tillägga, att, då likartade frågor med denna redan äro hvilande hos Kongl. Maj:t för att komma under pröfning, då tiden därför blifver lämplig, torde det vara skäl att låta äfven denna fråga förenas med de öfriga. Vinner man icke någon annan fördel dermed, så vinner man åtminstone den att slippa se denna fråga vid hvarje riksdag oföränderligen ånyo framträda. Hvad beträffar den af den siste talaren uppkastade frågan, huruvida byggande af tingshus och häradsfängelse är att anse såsom en statsangelägenhet, så har denna fråga nu icke blifvit väckt och torde således icke böra blifva föremål för pröfning; i alla händelser lärer väl Kongl. Maj:t icke underlåta att vid en blifvande utredning af frågan taga äfven den saken under ompröfning. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr de Maré: Då icke någon af de föregående talarne ansett skäl att yrka afslag på denna punkt, anhåller jag, på det att proposition måtte kunna derpå framställas, att få yrka afslag. Jag kan, för min del, icke förstå, hvilka skäl som kunna verka, att Kam-maren i denna fråga skulle nu hafva en annan åsigt än vid föregående tillfällen.

Herr Ribbing, Sigurd: Det må ursäktas mig, om jag icke anser mig i någon mån bunden af de föregående åtgärder och beslut, som här blifvit omtalade och till och med återopade såsom skäl att nu vidblifva hvad Kam-maren förut en gång godkänt, då jag icke varit med om förevarande frågas behandling i denna Kam-mare förut. Men deremot tager jag mig friheten att i alla fall, med hänsyn till sådant föregående godkännande, betraktadt såsom skäl emot hvad Utskottet hemställt, anmärka, att om en Kam-mare eller Riksdagen en eller flera gånger förut fattat ett visst beslut i en viss fråga, detta icke derföre bör kunna anses såsom ovilkorligen förbin-dande att i evighet stå qvar vid samma beslut; ty sådant innebure ju eller förutsatte, att verlden åtminstone i *den* punkten skulle stå alldeles stilla, men verlden står, såsom bekant, icke stilla: det kan då icke heller vara orätt att, om verkliga *skäl* finnas dertill, ändra en en gång omfattad åsigt.

Hvad angår utvägen att skrifva till Kongl. Maj:t, eller lämplig-heten att anlita den, beror *det* naturligen på huru man skrifer och hvilka ärenden som äro föremål för skrifvelsen. Att i allmänhet

anse detta vara endast en begravningsakt för ett ärende, vill jag icke medgifva vara riktigt; och särskildt beträffande den angelägenhet, som nu är i fråga, får jag erinra, att, såsom Utskottet ock sagt, Kongl. Maj:t redan har fått en skrifvelse med anhållan i afseende på byggnad och underhåll af ej mindre kyrka med hvad dertill hörer, än äfven socken- och fattigstuga samt skolhus. Hänger man så tyugd vid tyugd, skall det väl slutligen verka någonting. För min del anser jag visserligen såsom det mest rationela, att byggnadet så af tingshus som häradsfängelse öfvertages af staten: men sådant är en större förändring af det bestående, än hvad som här är begärddt, och då efter tingens vanliga ordning det är svårare att få igenom en större förändring än en mindre, har Utskottet liksom motionärerne, stannat vid att nu föreslå och yrka det mindre och lättare genomförda. Hvad dernäst angår jemförligheten och analogien eller likheten mellan byggande och underhåll å ena sidan af kyrka, prestgård, skolhus, å den andra af tingshus och häradsfängelse, så är den ganska lätt funnen. Alla dessa angelägenheter äro i första hand statens — ty detta gäller äfven om kyrka, skolhus och prestgård, så länge vi hafva en statsreligion och så länge staten lagstiftar för folkbildningen och dertill bidrager med kontanta medel. Men derjemte äro dessa ärenden tillika sådana, som närmast i hvarje särskildt fall angå och tillhöra en viss kommun, i ena fallet socknen och i andra fallet häradet, och deri ligger anledningen till att skyldigheten af byggande och underhåll utgöres enligt gammal ordning in natura af medlemmarne i socknen eller häradet, i stället för att sanma skyldighet skulle fullgöras medelst betalande af penningar till staten, som derefter sjelf direkte skulle verkställa byggnaden.

Alla dessa angelägenheter äro slutligen sådana, att de äro af intresse och ganska högt intresse för flere, än hemmansegare; ty att hafva ordentlig gudstjenst och lokal för folkundervisningen samt rättskipningen är intressant icke blott för hemmansegare utan för alla som i kommunen bygga och bo; och när, då så är händelsen, enligt min och Utskottets åsigt billighetsskäl — och billighet är icke annat än i lagparagraf icke formulerad rättvisa — säga att äfven flera andra, än hemmansegare, som af byggnaderna hafva nytta och kunna dertill bidraga, äfven böra deltaga i skyldigheten, får jag yrka bifall till Utskottets betänkande.

Grefve Mörner: Den siste talaren behagade yttra, att den omständigheten, att Riksdagen en gång fattat beslut i en sak, icke utgjorde något skäl för Riksdagen att vidblifva sin mening, enär världen då icke skulle kunna gå framåt, men han tillade likväl, att det berättigade i en sådan omkastning i åsichter är beroende af hvilka skälen till densamma äro. Ja! det är just saken! Om man nu granskar Utskottets förslag, för att söka utfinna några sådana der talande skäl, så får jag säga, att jag icke kan finna, att Utskottet framlagt ett enda sådant, utan de som blifvit anförda äro desamma som vid föregående riksdagar, och jag trotsar hvar och en af Eder,

*Skyldigheten
att bygga och
underhålla
tingshus och
härads-
fängelse.
(Forts.)*

*Skyldigheten
att bygga och
underhålla
tingshus och
häradshäradshus
fängelse.*
(Forts.)

mine Herrar, att kunna utfinna något nytt skäl bland de af Utskottet redan anförda. Hvad är det då, som bevisar, att världen gått framåt i denna del? Den synes tvärtom hafva gått tillbaka, ty allt stillastående är ju icke annat än ett tillbakagående. Framåtskridandets män stå på samma ståndpunkt som förut! De säga visserligen, att världen gått framåt, men de kunna icke gifva några bevis därför, utan befinnas hafva gått framåt endast i inbillningen. Då så är. ramlar verkligen den grund, på hvilken den ärade talaren stödde sitt anförande. Om man ser närmare efter, äro Utskottets skäl så svaga, att jag nästan finner mig besvärad, såsom ledamot af Utskottet, att granska dem, ty de röja, på hvilken svag grund Utskottet stöder sig. Utskottet börjar med att tala om, att sätes- och ladugårdar samt afhysta rå- och rörshemman varit frikallade från allt deltagande i tingshusbyggnad — med afseende å dessa sistnämnda hemman är jag dessutom icke fullt säker på, att denna uppgift är riktig — och Utskottet påstår, att det har skett derföre, att adeln hade forum privilegiatum. Men hvad afsåg denna rätt? Den gälde i fråga om bouppteckningar och konkurser och torde således kunna anses vara af så ringa omfattning, att den icke bör kunna tagas i betraktande såsom något skäl. Ärenden rörande förmynderskap gå ännu till hofrätterna, och i gröfre brottmål kunde adelsman fordom väl icke dömas af underrätterna, men han skulle der undergå ranssakning. Det var således då, liksom nu, af vigt äfven för adelsmän att tingshus funnos, men orsaken till påyrkandet af förändringen är en helt annan. Nu har tyngdpunkten förändrat sig. De, som hade makten förr i tiden, skuffade då från sig utskylder och pålagor å andra, och de, som nu hafva makten, vilja göra på samma sätt. Häruti kan ligga ett slags vedergällning. Men på sådan grund bör man väl icke bygga sina åsigter, och då man granskar dessa förhållanden, torde man böra tillse, om det icke kan finnas utvägar att vinna *rättvisa*, så att det icke blott blir ett sådant skuffande från den ene på den andre.

Jemför man nu kommunens byggnadsskyldighet med tingslagets, och påstår att kommunens i afseende å kommunens hus och tingslagets i afseende å tingshuset bör vara densamma, ja, då tror jag man skall finna, att den som det påstår behöfver gå litet framåt, ty hvar och en, som något känner till förhållandena i landsorten, han vet ganska väl, att en stor olikhet finnes. Inom kommunen är det egentligen dess medlemmar, som hafva gagn af prestgård, skolhus och kyrka, och blott undantagsvis händer det att någon kringvandrande tiggare måste begrafvas på kyrkogården eller att en och annan resande kommer för att höra på predikan i kyrkan, eller att skolan besökes af ett eller annat barn från gransocknen; men dessa undantagsförhållanden är väl knappt något att fästa sig vid. Tingshuset deremot kan hvarenda menniska från Haparanda till Ystad hafva nytta af. Det är visserligen sant, att de mål, som der handläggas, oftast röra endast personer, boende inom häradet, men det

kan dock finnas personer, som bo på helt andra håll, hvilka der hafva processer eller rättsangelägenheter att bevaka, och för dem blir således tingshuset af nytta. Man lär följaktligen icke kunna säga, att skyldigheten att underhålla det ställe, der lag och rätt skipas, d. v. s. tingshuset — bör anses vara en kommunal angelägenhet. Utskottet har emellertid sagt, att det råder en viss släktskap emellan byggandet af tingshuset och skyldigheten att deltaga i kyrko- och skolhusbyggnad. Jag tillstår, att jag studsade, när jag hörde detta, men som förslaget icke var mitt och betänkan- det så icke heller, tillkom det icke mig att ändra detta uttryck, och det fick därför stå för Utskottets räkning.

Här har varit omfattad den åsigt, att tingshusbyggnadsskyldig- heten borde blifva en statens angelägenhet, och derhän måste det väl också en gång gå, men om det under tiden fortgår på samma sätt som nu, är väl ingen fara dermed skedd.

Den siste talaren yttrade, att man genom aflåtande af den före- slagna skrivelsen *binder tyngd vid tyngd*. Ja, men hvart går det då? Jo, det går till botten! Det blir ingenting af hela saken; så att, vill man hålla den uppe, går det icke genom att binda tyngd vid tyngd. Jag vill dessutom fråga, om det är rätt att komma till regeringen med hemställanden, vid hvilka den icke torde kunna fästa något afseende. Representationen bör väl vara försiktig med hvad den yttrar, äfven om det sker i form af skrivelser; ty om en sådan skrivelse kommer till Regeringen och om Regeringen arbetar derefter, men Riksdagen sedan afslår hvad den själf begärt, icke ökar detta Riksdagens anseende och icke lättar det på något sätt regeringsmak- tens kall att styra och reda, då den icke kan veta, hvad Riksdagen vill.

Jag framställde förut icke något yrkande, men då en talare sedermera yrkat afslag å Utskottets hemställan, får jag numera i detta yrkande förena mig med honom.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden om dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå, framställes propositioner på dessa yrkanden samt besvarades med blandade ja och nej; hvaruppå Herr Grefven och Talmannen förklarade propositionen om afslag å punkten hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och an- slogs följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller 4:de punkten i Lag-Utskottets utlåtande N:o 20, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås punkten.»

*Skyldigheten
att bygga och
underhålla
tingshus och
härads-
fängelse.
(Forts.)*

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 39.

Nej — 43.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag dels till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 41, om befrielse för vissa kyrkor i Lunds stift att aflemna spanmål eller så kallad gratial-tionde till Landskrona stads kyrka; dels ock till nedannämnda delar af riksdagsbeslutet:

N:o 1, Ingressen;

N:o 2, Slutmeningen;

N:o 3, angående ändring i vissa §§ af Sjölagen;

N:o 4, angående kreditivsummorna;

N:o 5, angående verkställt val af Justitie-ombudsman och hans suppleant;

N:o 6, angående décharge för fullmäktige i Riksbanken;

N:o 7, angående bankovinsten;

N:o 8, angående val af fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret; samt

N:o 9, angående décharge för fullmäktige i Riksgäldskontoret.

Anmälades och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna memorial och utlåtanden, nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 83, angående uppläggande af ett fonderadt statslån till belopp, utgörande eller motsvarande femtio millioner kronor;

Lag-Utskottet:

N:o 21, med förslag till sammanjemkning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af Utskottets utlåtande N:o 11, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden i fråga om skyldighet att bygga och underhålla allmänna vägar och broar;

N:o 22, i anledning af väckta motioner rörande ändring i Kongl. förordningen om egors fredande mot skada af annans hemdjur och om stängselskyldighet den 21 December 1857;

N:o 23, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser i fråga om skyldigheten att hålla damlucka öppen;

N:o 24, i anledning af väckt motion angående omarbetning af ansvarighetslagen för Statsrådets ledamöter;

N:o 25, i anledning af väckt motion om förändring i sättet för sammankallande af menighet till gemensam öfverläggning inför häradsrätt;

N:o 26, i anledning af väckt förslag om ändring i gällande föreskrifter rörande förvaltningen af omyndiges egendom;

Särskilda Utskottet:

N:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående grunder rör ordnande af Flottans personal samt denna personals aflöning, beklädnad och underhåll.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, att de nu bordlagda utskottsbetänkanden måtte uppföras främst bland målen på föredragningslistan för nästa sammanträde; hvilket bifölls.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 12 förmiddagen.

In fidem
O. Brakel.
